

Kronika

2018 m. vasario 22–25 d. LITEXPO rūmuose vykusioje Vilniaus knygų mugėje buvo pristatyta keletas leidinių, reikšmingų LDK kultūrai ir senosios Lietuvos literatūros tyrimams.

Vis gausėjantį Švč. Mergelės Marijos kulto šaltinių aruodą papildė nauja stebuklų knygos publikacija ir studija *Lukiškių Dievo Motina: Atvaizdo istorijos studija, stebuklų knyga ir jos vertimas*, kurią pristatė knygos sudarytoja ir studijos autorė Tojana Račiūnaitė, ikonos restauratorė Janina Bilotienė, literatūrologė Ona Daukšienė, pristatymą moderavo rašytojas Alvydas Šlepikas. Leidinyje pirmą kartą publikuojama 1737 m. išleista Lukiškių Dievo Motinos stebuklų knyga *Mistinis fontanas* bei jos vertimas iš senosios lenkų ir lotynų kalbų. Stebuklų knygoje aprašyti 173 stebuklai, kurie buvo patirti penkerių metų laikotarpiu nuo 1684 m. iki 1689 m. Nors šio žanro knygos paprastai tyrėjų aptariamoms sociokultūriniais ir sociologiniais aspektais, tačiau pastarasis leidinys pasižymi gana aukšta literatūrologinė verte, kaip teigė Ona Daukšienė, „nors tai ir stebuklų knyga, bet aukšto meninio lygio kūrinys, turintis sudėtingą, įmantrią barokinę formą, pasižymintis gausiomis citatomis iš Biblijos, Bažnyčios tėvų ir įvairių mariologinių šaltinių“. Studijos autorės tyrimų lauke atsidūrė ir *Mistinis fontanas*, ir pats stebuklingas paveikslas: pasak Tojanos Račiūnaitės, „tai knyga apie paveikslą ir apie knygą“. Tai lėmė ne tik viso leidinio, mokslinio tyrimo, bet ir jo pristatymo koncepciją. Ikoną nuo 2008 m. iki 2012 m. restauravusi Janina Bilotienė papasakojo apie šio proceso etapus, „kol prisikasė prie autorinės tapybos“, nes „ikonos makiažas buvo per didelis, todėl ji buvo neatpažįstama“. Nuvalius visus „makiažo sluoksnius“ pasirodė *Smolensko Hodegetrijos* ikonografinis tipas, kurį Račiūnaitė priskiria „XV a. pab. – XVI a. pr. Maskvos ikonų tapybos mokyklai, ikonų meistro Dionisijaus aplinkai“.

Du tomos *Buvusios Kražių kolegijos 1803 m. knygų sąrašo* pristatė jų sudarytojas ir parengėjas Darius Antanavičius, projekto vadovė Živilė Nedzinskaitė, profesorė Eugenija Ulčinaitė bei leidėjas Gytis Vaškelis. Knygų pristatymą vedė ir susirinkusius su knygos turiniu supažindino Sigitas Narbutas. „Solidžiausias šių laikų leidėjas“, kaip jį apibūdino kolegos, Gytis Vaškelis pasidalijo kilusiais iššūkiais (finansiniais ir techniniais), mat leidinys vietoj planuotų 7 lankų išaugo net iki 47 lankų, o ir sudarytojas turėjo savą viziją dėl teksto struktūros ir „paspalvinimų“. Susirinkusieji vienbalsiai sutiko, jog leidinys išleistas labai aukštos kokybės ir itin patogus naudoti mokslininkams. Živilė Nedzinskaitė pristatė projekto, kurio tikslas – paskelbti Kražių kolegijos istorijos šaltinius ir kurio „rėmuose“ buvo išleisti šie du tomai, turinį, etapus ir t. t., bei supažindino su kolegijos istorija. Darius Antanavičius pasidalijo šių knygų rengimo iššūkiais, mat iš pradžių buvo suplanuota parengti ir publikuoti tik knygų sąrašo transkripciją, tačiau pradėjus darbą ambicijos augo ir buvo nuspręsta identifikuoti visas sąrašo pozicijas, kurių priskaičiuojama daugiau nei du tūkstančiai. Svarbu paminėti, jog sudarytojui pavyko lokalizuoti 1 100 iki šių dienų išlikusių Kražių bibliotekai priklausiusių egzempliorių, kurie šiuo metu yra saugomi trijose Lietuvos bibliotekose: Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje, Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje ir Vilniaus universiteto bibliotekoje. Renginį užbaigė Eugenija Ulčinaitė, daugiausia dėmesio skyrusi jėzuitų edukacinei veiklai ir to meto bibliotekų komplektavimo ypatumams, nes „bibliotekos sandara nėra atsitiktinė, ji atspindi tai, ko anuomet reikėjo mokslui ir mokymui, dėstytojui ir studentui“. O ir šie du tomai naudingi ne tik knygos istorikams, bet ir „istorijos, literatūros, filosofijos, kultūros istorijos tyrėjams, į kurių tyrimų lauką patenka Kražių kolegija ir jos daugialypis paveldas“.

Knygą *Lietuvos metraščių Vavelio nuorašas* pristatė Kęstutis Gudmantas, Nadežda Morozova, Darius Kuolys, o pristatymą moderavo Mintautas Čiurinskas. Nuorašo transkripciją atlikęs Kęstutis Gudmantas klausytojus supažindino iki šiol nežinoto Plačiojo sąvado nuorašo fragmento atradimo aplinkybėmis, mat jį 2011 m. visiškai netikėtai Valstybiniame Krokuvos archyve, Vavelio skyriuje, aptiko istorikas Gediminas Lesmaitis. „Tai vienintelis šiuo metu žinomas kirilinis Plačiojo sąvado nuorašas, kuriame atsispindi XVI a. Lietuvos elito imperialistinės svajonės.“ Pasak Gudmanto, „fragmento tekstas gana autonomiškas, todėl jį buvo paranku ir patogų išimti iš viso rankraščio

teksto“. Mokslininkas spėja, kad tai padaryti galėjo kunigaikštis Zaslavskis. Nadežda Morozova, transkripcijos redaktorė, pristatinėdama naują leidinį daugiausia dėmesio skyrė pačiam tekstui ir jo kalbinei raiškai. Darius Kuolys, pasinaudodamas proga, iškėlė mokslinės etikos klausimą, mat 2016 m. Lenkijoje pasirodė Hannos Michalčuk parengta Vavelio nuorašo publikacija. Pristatymą būtų galima apibendrinti Čiurinsko išsakyta fraze, jog „šis atradimas vėl suaktualina Lietuvos metraščius“.

SIMONA JASKELEVIČIŪTĖ

2018 m. kovo 2–3 d. Bonoje vyko suvažiavimas, skirtas žurnalo *Annaberger Annalen* 25-erių metų jubiliejui paminėti. Metraštis pradėtas leisti 1993 metais. Žurnalą rengia ir leidžia iniciatorių grupė: Arthur Hermann, Annemarie Lepa, dr. Christina Nikolajew ir dr. Lina Pilypaitytė. Užsakovai yra Pabaltijo krikščionių sąjunga Bonoje (Baltischer Christlicher Bund (Bonn)) ir Lietuvių kultūros institutas Lampertheime (Litauisches Kulturinstitut (Lampertheim)). Per 25 metus tradiciniu ir skaitmeniniu būdu paskelbti 26 *Annaberger Annalen* tomai, kuriuos sudaro 221 autoriaus pateiktų 318 straipsnių, apimančių 7440 puslapių. Redakcija laikosi nuostatos moksliniams straipsniams kiekviename tome skirti apie du trečdalius puslapių. Žurnale skelbiamų mokslinių tyrimų nuolat gausėja. Anksčiau plačiau tyrinėti Vokiečių ordino ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės santykiai, šiandien daugiau rašoma XIX–XX a. Vokietijos ir Lietuvos ryšių bei kitomis temomis, Rytų Prūsijos, Klaipėdos krašto gyventojų ir paveldo klausimais. Jubiliejiniame suvažiavime sveikinimo kalbą pasakė Lietuvos Respublikos ambasadorius Vokietijos Federacinėje Respublikoje Darius Jonas Semaška. Ambasadorius pabrėžė žurnalo išskirtinumą – tai vienintelis žurnalas, publikuojantis straipsnius Lietuvos ir Vokietijos ryšių tema, – ir svarbą palaikant lietuvių ir vokiečių mokslininkų ryšius, puoselėjant abiejų šalių kultūrinį bendradarbiavimą. Suvažiavime taip pat dalyvavo Vokietijoje gyvenanti vyriausiojo Vydūno brolio Jono Storosto anūkė Brita Storost, kuri papasakojo apie šeimos narių likimus, pasidalijo šeimoje girdėtais prisiminimais, saugomų laiškų ištraukomis, nuotraukomis. Iš Lietuvos suvažiavime dalyvavo Žavinta Sidabraitė, skaičiusi pranešimą „Kas paskatino Donelaitį rašyti lietuviškai“. Plačiau apie renginį žr. <http://annaberger-annalen.de/jahrbuch/2018/Ausgabe26.shtml>.

ŽAVINTA SIDABRAITĖ

2018 m. Kovo 16 d., Kėdainių daugiakultūriame centre įvyko konferencija, pavadinta „Kėdainiuose atspausdintai *Knygai nobažnystės krikščioniškos – 365!*“. Renginys buvo skirtas svarbiausio evangelikų reformatų leidinio *Knyga nobažnystės krikščioniškos* publikavimui 1653 m. ir vienam iš šios knygos sudarytojų, buvusiam Kėdainių burmistrui, Kėdainių gimnazijos rektoriui, lietuviškos raštijos kūrėjui, evangelikų reformatų žymiam veikėjui Steponui Jaugeliui-Telegai.

Kėdainių krašto muziejaus direktorius Rimantas Žirgulis pranešime pristatė Steponą Jaugelį-Telegą kaip Kėdainių burmistrą ir lietuviškos raštijos kūrėją. Prof. Dainora Pociūtė (VU) perskaitė pranešimą „1653 m. Kėdainių katekizmas ir LDK protestantų katechetikos tradicija“. Dr. Gina Kavaliūnaitė-Holvoet (VU) – pranešimą „Kėdainių evangelikai reformatai ir Šventasis Raštas“. Dr. Mindaugas Šinkūnas (LKI) supažindino su *Knygos nobažnystės krikščioniškos* skaitmeniniais tyrimais.

Konferencija taip pat buvo ir baigiamasis Lietuvių kalbos dienų renginys.

Parengta pagal organizatorių informaciją

2018 m. gegužės 7 d., Lietuvos Respublikos Seime, Kovo 11-osios Akto salėje vyko tarptautinė mokslinė konferencija „Dievo Motina – Tautų ir valstybių globėja“, skirta Trakų Dievo Motinos – Lietuvos globėjos – paveikslų karūnavimo 300 metų jubiliejaus metams. Šis 1718 m. įvykis turi didelę kultūrinę reikšmę, apima daugelį Lietuvos religinio ir visuomeninio gyvenimo bruožų, būdingų Baroko epochai. Trakų šventovės Dievo Motinos paveikslas istorija atspindi Lietuvos valstybingumo raidą, bažnytinės dailės tradicijas ir piligrimystės ištakas. Tai atskleidė daugelis skaitytų pranešimų, kuriuose pristatyta ir Trakų Dievo Motinos karūnavimo priešistorė. Paminėtini kultūros istorijos požiūriu įdomius aspektus lietuvių mokslininkų pranešimai: Irenos Vaišvilaitės (LR ambasadorės prie Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos) „Vatikano karūnomis karūnuoti atvaizdai ir Trakų Dievo Motinos karūnavimo priešistorė“; Dariaus Barono (Lietuvos istorijos institutas) „Dievo Motina – Konstantinopolio gynėja“ (daugelis šio pranešimo minčių perteikta straipsnyje portale bernardinai.lt: <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2018-05-10-sveika-marija-karzyge-nenugalimoji/169840>); Liudo Jovaišos (Vilniaus universitetas) „Trakų šventovė kaip piligrimystės centras“; Tojanos Račiūnaitės (Vilniaus dailės akademija) „Dievo Motinos rožė. Trakų

Švč. Mergelės Marijos paveikslo ikonografijos ir kulto aspektai“; Gabijos Surdokaitės-Vitienės (Lietuvos kultūros tyrimų institutas) „Trakų Dievo Motinos atvaizdo kartotės XVII–XIX amžiuje“; Birutės Rūtos Vitkauskienės (Vilniaus dailės akademija) „Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčios vertybės“. Renginyje dalyvavo ir pasisakė taip pat daug kitų garbių svečių.

Renginys buvo tiesiogiai transliuojamas internetu ir jo vaizdo įrašas yra Seimo „YouTube“ paskyroje adresu: <https://www.youtube.com/watch?v=SCwZYvtN5p8>. Renginio programa: <http://www.lrs.lt/sip/getFile?guid=62d44e25-dcbc-4e64-b9db-5788fd1281e9>.

MINTAUTAS ČIURINSKAS

2018 m. gegužės 16–18 d. Vokietijoje, Žemutinės Saksonijos mieste Volfenbiutelyje vyko tarptautinė konferencija „Aštuoni šimtai metų vokiečių-baltų tautų ryšiams. Kultūrinės sąveikos baltų kalbų regione (*Achthundert Jahre Deutsch-Baltischer Beziehungen. Kulturelle Wechselwirkung im Baltischen Sprachraum*)“. Ją surengė Goethe’s universiteto Lyginamosios kalbotyros institutas Frankfurte prie Maino, Humboldtų universiteto Vokiečių kalbos ir lingvistikos institutas Berlyne ir Baltų studijų draugija Berlyne. Konferencija skirta paminėti ir kitoms dviem sukaktims – Lietuvos ir Latvijos valstybių atkūrimo 100 metų jubiliejui ir Lietuvių kalbos seminaro įsteigimo Prūsijos karalystėje, Karaliaučiuje, 300 metų jubiliejui. Dalyvius ir klausytojus pasveikino Baltų studijų draugijos pirmininkė Christiane Schiller, Lietuvos ambasadorius Darius Semaška, Latvijos ambasadorė Inga Skujina.

Konferencijoje pristatyti senųjų prūsų, (Prūsijos) lietuvių ir latvių raštijos istorinėse baltų žemėse tyrimai ir baltų-vokiečių kultūrų istorinės sąveikos bei jų vystymosi tendencijos. Pranešimuose buvo analizuojamas interlingvistinis trijų kontaktinių kalbų – vokiečių, lenkų ir lotynų – poveikis baltų kalboms, rašto kultūrai ir literatūrai. Per tris dienas perskaityta 16 pranešimų. Su naujaisiais baltistikos tyrimais supažindino Pietro U. Dini (Pisa) ir Jurgis Pakerys (Vilnius), jie priminė, kad šiuolaikinės baltistikos ištakos glūdi Karaliaučiaus universitete. Interlingvistinius baltų ir kontaktinių kalbų tyrimus pristatė Stephanas Kessleris (Greifswaldas), Lina Plaušinaitytė (Vilnius), Florianas Sommeris (Zürichas), Magdelene Huelmann (Münsteris), Christiane Schiller (Berlynas), Felixas Thiesas (Kölnas); istorinius-kultūrinius ryšius ir įtakas Prūsijos kunigaikštystėje ir karalystėje analizavo Axelis E. Walteris (Eutinas).

Keletas pranešimų buvo skirta Prūsijos lietuvių raštijos tyrimams: „Apie XVI–XVII a. lietuviškų postilių gramatinės ypatybės“ (Jolanta Gelumbeckaitė, Frankfurto prie Maino universitetas), „Lietuvių kalbos mokymo ir studijų ištakos Karaliaučiaus universiteto Lietuvių kalbos seminare XVIII a.“ (Liucija Citavičiūtė, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas), *Clavis Germanico-Lithvana* – nerealizuotas Karaliaučiaus Lietuvių kalbos seminaro projektas? (Birutė Triškaitė, Lietuvių kalbos institutas), „XVIII a. rankraštinų vokiečių-lietuvių kalbų žodynų šaltinių identifikavimo problemos“ (Vilma Zubaitienė, Vilniaus universitetas).

Du pranešimus, skirtus latvių senosios raštijos tyrimams, perskaitė latvių kolegos: „Vokiečių dvasininkai – latvių kalbos kūrėjai ir puoselėtojai“ (Pēteris Vanags, Stokholmas) ir „Gellerto bažnytinių giesmių ir pasakėčių vertimas į latvių kalbą XVIII a.“ (Māra Grudule, Ryga).

Konferencija vyko istorinėje Hercogo Augusto bibliotekoje, kurioje saugoma itin vertingų lituanistikos artefaktų: *Wolfenbiutelio postilė* – pirmasis lietuviškų pamokslų rankraštinis rinkinys, datuojamas 1573 m., prūsų katekizmo antrojo leidimo (1545) egzempliorius, Danieliaus Kleino lietuviško giesmyno ir maldų knygelės (1666), taip pat jo pirmosios lietuviškos gramatikos (1653, 1654), parengtos lotynų ir vokiečių kalbomis, egzemplioriai.

LIUCIJA CITAVIČIŪTĖ

2018 m. gegužės 25–27 d. Nidoje vyko Vilniaus universiteto organizuota tarptautinė konferencija „Tauta ir tapatybė kalboje“, skirta Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečiui ir Prano Skardžiaus 120-osioms gimimo metinėms. Jos dalyviai, suvažiavę iš Austrijos, Estijos, Latvijos, Lenkijos, Sakartvelo, Suomijos, Vokietijos baltistikos ir lituanistikos centrų bei Lietuvos mokslo institucijų, perskaitė 33 pranešimus. Nors tai kalbininkų konferencija, tačiau pagrindinės sąvokos – *tauta, valstybė, kalba* – apima ne vien kalbininkams, bet ir visai visuomenei rūpimus dalykus, ypač šiemet, kai švenčiamas valstybės atkūrimo šimtmetis.

Marius Smetona (Vilniaus universitetas) kėlė klausimą „Ką jaunimui reikia sąvokos *kalba, tauta, valstybė*?“. To paties pavadinimo pranešime, apibendrinęs anketinę apklausą, jis gavo tokias išvadas: nors kalba, tauta ir valstybė yra visiškai skirtingi dalykai, bet žmonių sąmonėje jie vienas nuo kito neatskiriama: kalba – tautos bendravimo priemonė ar valstybės skiriamasis bruožas, tauta – viena kalba kalbanti žmonių grupė, gyvenanti valstybėje, o valstybė – tai teritorija, kurioje gyvena tauta, kalbanti viena kalba.

Irenos Smetonienės (Vilniaus universitetas) pranešime „*Sąvokos kalba, tauta, valstybė*“ šiuolaikiniuose diskursuose“ padarytos išvados panašios: tauta neatsiejama nuo kalbos ir valstybės, o valstybė negali egzistuoti be tautos ir tos tautos kalbos. Tačiau konceptų analizė parodė daugiau vertinamojo pobūdžio aspektų: vyrauja iš esmės teigiamas požiūris į kalbą, o tauta nusiviliama, ypač po rinkimų, be to, dar ir dėl jos krypimo prie vartotojiškos kultūros; valstybei kyla daugiau iššūkių negu tautai, ypač dėl daugiakultūriškumo, bet ją išskirtinę daro jėgos naudojimo monopolis, lemiantis jos stiprumą. Aiškiai matomas valstybės ir valdžios painiojimas, o tai labai kenkia įprastai valstybės sampratai.

Konferencija skirta ir vienam iš bendrinės lietuvių kalbos kūrėjų Pranui Skardžiui. Pagrindinį pranešimą skaitė Danguolė Mikulėnienė (Lietuvių kalbos institutas): „Pranas Skardžius ir lietuvių tarmėtyra“. Jame aptarti du aspektai: Skardžiaus nuostatos dėl tarmių ir bendrinės kalbos santykio ir kritinis lietuvių tarmėtyros bei jos raidos vertinimas. Agnieszka Emilia Rembiałkowska (Varšuvos universitetas) pranešime „Apie kalbotyros uždavinius ir kalbininkų tipus Prano Skardžiaus raštuose“ kalbėjo apie Skardžiaus požiūrį į kalbotyros uždavinius ir kalbininkus – teoretikus ir praktikus.

Kalbos ir literatūros istorikams įdomiausi pranešimai dažniausiai būna susiję su naujų dokumentų radimu. Vienas iš jų – Jono Drungilo (Lietuvos istorijos institutas) ir Mindaugo Šinkūno (Lietuvių kalbos institutas) pranešimas „Surasta dar viena XVII a. lietuviška priesaika“. Tai priesaika (dabar saugoma LMAVB), kurią 1680 m. davė Svobiškio (Molėtų r.) karališkosios kavalerijos karininko Tomo Jono Branizijaus pavaldiniai, paliudydami, kad teisingai nurodė LDK rūsiniuko Kazimiero Šumlianskio žemių ribas. Priesaika įvertinta ir kaip dokumentas, rodantis kalbos funkcionavimą visuomenėje, ir kaip tekstas, kuriame užfiksuota tarminė XVII a. kalba.

Diego Ardoino (Vilniaus universitetas) pranešimo „*Constantinus Syrwid* Romoje. Naujas Konstantino Sirvydo autografas ir jo rašysenos ekspertizė“ pagrindu tapo antrasis Konstantino Sirvydo autografas, rastas Romos jėzuitų archyve. Tai ir paskatino grįžti prie pirmojo lietuvių leksikografo pavardės problemos. Pranešime supažindinta su Lietuvos teismo ekspertizės centro ekspertų atlikta dviejų išlikusių Sirvydo autografų rašysenos ekspertize ir, remiantis naujai rasta rankraščiais duomenimis, iš naujos perspektyvos pažvelgta į Sirvydo pavardės *vexata quaestio*.

Birutė Triškaitė (Lietuvių kalbos institutas) pranešime „Petras Gotlybas Milkus – Karaliaučiaus universiteto Lietuvių kalbos seminaro docentas“, remdamasi archyviniais šaltiniais, rastaais Prūsijos kultūros paveldo Slaptajame valstybiniame archyve Berlyne ir Lenkijos valstybiniame archyve Olštynė, pristatė Petro Gotlybo Milkaus lituanistinę veiklą Karaliaučiuje 1723–1724 m. Tai pirmasis šiuo metu žinomas tenykščio Lietuvių kalbos seminaro docentas, nuo 1724 m. dirbęs ir prie lietuviškų raštų. Prašymuose Prūsijos karaliui Frydrichui Vilhelmui I tarp jam pavestų užduočių minimi ne tik Biblijos ir religinės literatūros vertimai, bet ir kalbinių veikalų – lietuvių kalbos gramatikos bei žodyno – rengimas.

Christiane Schiller (Humboldtų universitetas) pranešime „Lietuvių etnografijos medžiaga Marburgo Vokiečių kalbos atlaso archyve“ kalbėjo apie savitą lietuvių etnografijos medžiagą minėtame archyve Marburge. Vokiečių kalbininkas Georgas Wenkeris, rengdamas Vokietijos reicho kalbų atlasą, apie 1880 m. išsiuntinėjo anketas, kuriose, be kitų duomenų, reikėjo įrašyti ir 40 į lietuvių kalbą išverstų sakinių. Schiller apibendrina anketose pateiktą informaciją apie lietuvių etnografiją, papročius, aprangą, tradicinę architektūrą ir atkreipė dėmesį į kultūrinės asimiliacijos laipsnį kai kuriose Prūsijos Lietuvos vietovėse.

Dalios Kiseliūnaitės (Lietuvių kalbos institutas) pranešimas „Kalbų ir kultūrų santykiai *Nidos mokyklos kronikoje*“ skirtas mokytojų rašytai *Nidos mokyklos kronikai* (1923–1944). Rankraštinė kronika, nuo 2012 m. priklausanti Gitano Nausėdos kolekcijai (publikuota 2013, 2016), pasakoja apie šios mokyklos istoriją nuo XVIII a. iki Antrojo pasaulinio karo. Kiseliūnaitė parodė, kaip tiek globalūs, tiek vietinės reikšmės įvykiai veikė daugiakalbio žvejų kaimo gyvenimą, kaip juos vertino mokytojai ir bendruomenės elitas. Nurodymą rašyti kronikas, ypač mažesnių miestų ir gyvenviečių mokytojams, beje, buvo davusi Vokietijos valdžia. Viena iš jų dabar mums tapo įvairiapusiškai informatyviu rankraštinio dokumentinio paveldo paminklu.

Ona Aleknavičienė (Lietuvių kalbos institutas) pranešime „Frazeologija – socialinio ir kultūrinio tapatumo konstravimo ir rekonstravimo įrankis“ pristatė lingvistiniuose ir etnografiniuose XVII–XVIII a. Prūsijos Lietuvos veikaluose užfiksuotą lietuvių frazeologiją (plačiąja prasme). Ją vertino kaip informacijos šaltinį, teikiantį galimybių pažinti istorinę bendruomenę – jos gyvenimo būdą, pasaulio suvokimą ir požiūrį į kalbą kaip tautinės tapatybės dalį. Pranešėja parodė, kaip frazeologija padeda bendruomenei konstruoti

socialinį bei kultūrinį tapatumą ir kaip, remiantis jos analize, galima atpažinti tapatybės ribų brėžimo mechanizmą, rekonstruoti socialinio bei kultūrinio gyvenimo turinį.

Vilmos Zubaitienės (Vilniaus universitetas) pranešime „Tautos atspindžiai Mažosios Lietuvos žodynuose“ analizuoti antraštyno ypatumai ir apibrėžčių aspektai XVIII a. Prūsijos Lietuvos žodynuose siekiant parodyti, kaip leksika atspindi savitus lietuvininkų materialiojo bei dvasinio gyvenimo aspektus, kaip vokiečių kalbos ekvivalentai padeda eksplikuoti kalbinį pasaulėvaizdį. Įvertinta leksikografų pasirinkta strategija: žodžių aiškinimas frazėmis, metakomentarai lietuvių–vokiečių kalbų dalyje, daugianarės lemos ir sinonimai vokiečių–lietuvių kalbų dalyje.

Jolanta Gelumbeckaitė (Frankfurto prie Maino Goethe's universitetas) pranešime „Europos kultūrinės tradicijos tąsa pirmoje lietuviškoje *Wolfenbüttelio postilėje* (1573–1574)“ kalbėjo apie lietuvių postiles kaip pirmuosius rašytinius šaltinius, kurie neapsiribojo kanoninių tekstų vertimu. Jie tapo ir svarbia Ankstyvųjų naujųjų amžių religijos bei kultūros idėjų perdavimo priemone. Pranešime daugiausia dėmesio skirta vad. *Wolfenbüttelio postilei*, per kurios pamokslus galėjo būti plečiamas lietuvių kultūrinis akiratis ir kartu formuojama tautinė savimonė.

Gina Kavaliūnaitė (Vilniaus universitetas) skaitė pranešimą „Lietuvos pristatymas reklaminiuose XVII a. vidurio leidiniuose Anglijoje“ ir nagrinėjo tokius su Lietuva susijusius leidinius: Gilberto Eleazaro *Newes from Poland. Wherein is declared the cruell practice of the Popish Clergie against the Protestants, and in particular against the Ministers of the City of Vilna, in the great Dukedome of Lithuania* (1641); Samuelio Boguslavo Chylinskio *An Account of the translation of the Bible into the Lithvanian Tongve* (1659) ir *Ratio Institutae Translationis Bibliorum in Linguam Lithvanicam* (~1660–1661); Jano Krainskio *A Relation of the Distressed State of the Church of Christ, Professing the Protestant Religion in the Great Dukedom of Lithuania* (1661). Pranešime analizuota ne tik tai, kaip šiuose leidiniuose pristatoma Lietuva, bet ir svarstyta, kodėl tuo pačiu metu kurti tokie skirtingi Lietuvos įvaizdžiai ir kokią jie galėjo formuoti tapatybę.

Apie šiuos ir kitus konferencijoje skaitytus pranešimus daugiau informacijos galima rasti adresu: <http://baltnexus.lt/news/608/19/Tarptautin%C4%97-konferencija-Tauta-ir-tapatyb%C4%97-kalboje>.

ONA ALEKNAVIČIENĖ